

змогу встановити особисту й соціальну самоідентифікацію, адекватно самовизначитися щодо подальшого освітнього й професійного шляху, розвивати здатність адаптуватися до швидких змін у суспільстві та бути готовими до освоєння нових життєвих ситуацій, прийняття відповідальних рішень.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Мачача Т.С. Проблема формування сутності поняття «проектно-технологічна культура» [Текст] / Т.С. Мачача // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені Драгоманова. Серія № 13: Проблеми трудової і професійної підготовки. – Випуск 6: збірник наукових праць. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – С. 120-125.

2. Мачача Т.С. Наукові засади формування проектно-технологічної культури учнів у процесі трудового навчання / Т.С. Мачача // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Гол. ред.:

Мартинюк М.Т. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2010. – Ч.3. – С. 59-68.

3. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Трудове навчання. 5-9 класи. – К.: – Видавничий дім «Освіта», 2013. – 80 с.

4. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2004. – 713 с.

5. Ткаченко І. Г. Трудове виховання старшокласників / І. Г. Ткаченко. – К.: Рад. шк., 1971. – 144 с.

6. Чепіга Я.Ф. Проект української школи // Світло. – 1913. – Кн. IV. – 23с.

7. Шадриков В.Д. Ментальное развитие человека / В.Д. Шадриков. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 284 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Мачача Тетяна Святославівна – кандидат педагогічних наук, Інститут педагогіки НАПН України, старший науковий співробітник лабораторії трудової підготовки і політехнічної творчості.

Коло наукових інтересів: шляхи реалізації культуротворчого потенціалу трудового навчання.

УДК 37.091. 3:796

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анастасія МЕЛЬНИК (Кіровоград)

Постановка проблеми. Проблема удосконалення якості підготовки вчителів була і залишається в центрі уваги на всіх етапах розвитку суспільства. Сьогодні, в час перебудови системи освіти, і, зокрема, перебудови напрямків підготовки вчителів дана проблема стала особливо актуальною. Це чітко відображено в основних нормативних документах, які регламентують стратегію розвитку освіти в Україні. Одним із основних чинників ефективної підготовки майбутніх учителів фізичної культури є достатній рівень мотивація, тобто залучення та зацікавленість студентів до певного виду діяльності.

Реалізація державної політики у сфері освіти дозволить забезпечити перехід до нової гуманітарної моделі фізичної культури і спорту, коли в центрі уваги системи будуть інтереси, потреби та мотиви конкретної особистості, що уможливить значно активізувати процеси її самореалізації, утвердити в громадській думці та суспільній практиці пріоритетність та високу економічну ефективність оздоровчої рухової активності з метою профілактики захворювань та асоціальної поведінки; модернізувати механізми ресурсного забезпечення розвитку фізичної культури і спорту із розв'язанням завдань щодо підготовки кваліфікованих фахівців даної галузі.

Вивчаючи досвід навчального процесу провідних вузів України необхідно зазначити, що рівень знань студентів, відвідування занять та мотивація до навчальної діяльності знижуються з кожним роком навчання в середньому до 12%. У зв'язку з цим виникає необхідність пошуку дієвих методів організації навчального процесу з метою підвищення мотивації до навчальної діяльності.

На нашу думку, формування мотивації студентів до пізнання здійснюється безпосередньо в діяльності, тому виникає необхідність урізноманітнити види навчально-пізнавальної діяльності студентів, поступово ускладнювати завдання, які вони вирішують в процесі цієї діяльності. Важливо, щоб студенти оволодівали не тільки знаннями, а й способами діяльності, поступово опанували більш складними її видами, переходили від репродуктивної до творчої діяльності, від відтворення отриманих знань до самостійного вирішення більш складних пізнавальних завдань, до використання отриманих знань для рішення завдань творчого характеру, які необхідні у подальшій професійній діяльності [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійна готовність майбутнього вчителя фізичної культури неможлива без відповідної

мотивації, а для цього необхідні засоби формування і розвитку мотивів професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. Проблемою мотивації студентів займалися багато видатних вчених.

Під поняттям «мотивація» розуміється «сукупність стійких мотивів, спонукань, які визначають зміст, напрям і характер діяльності особистості, її поведінку» [3, с. 81; 7]. За психологічним словником мотивація – це процес дії мотивів, сукупність стійких мотивів при наявності домінуючого, яка виражає напрям особистості, ціннісні орієнтації і визначає її діяльність [5, с. 71].

Мотивація – це не лише мотиви, а й ситуативні фактори (вплив різних людей, специфіка діяльності й ситуації тощо). Ситуативні фактори є досить динамічними, мінливими, що створює значні можливості впливу на них і на активність у цілому. Інтенсивність актуальної мотивації залежить від сили мотиву й інтенсивності ситуативних детермінант мотивації (вимог та впливу інших людей, складності завдань тощо) [1, с. 7; 2, с. 45].

На думку С.С. Занюка, мотивація – важливий фактор, який забезпечує успіх у діяльності. Успіх у будь-якій діяльності залежить не лише від здібностей і знань, а й від мотивації. Чим вищий рівень мотивації, чим більше чинників (мотивів) спонукають людину до діяльності, тим більше зусиль вона схильна докладати [1, с. 9-10].

Так, на думку Л.М. Кравцової, мотивація є необхідною складовою для ефективної підготовки до позакласної діяльності за допомогою інтегрованого курсу, основним напрямком якого є усвідомлення цінностей здоров'я, здорового способу життя і оздоровчих можливостей засобами фізичної культури [4, с. 64].

О.А. Стасенко вважає, що процес підвищення мотивації відбувається шляхом усвідомлення важливості завдань фізичної культури в сучасному суспільстві та необхідності проведення навчально-виховної роботи з метою формування всебічно та гармонійно розвиненої людини, бажання досягти успіху в майбутній професійній діяльності [9, с. 131].

На думку С.Д. Смирнова [8, с. 32], головною функцією викладача є стимулювання позитивної мотивації кожного студента в процесі організації різноманітних видів діяльності. Позитивною мотивацією навчальної діяльності студентів може бути створення викладачем проблемної ситуації, що спонукає студентів до пошуку рішення проблеми, крок за кроком підводячи їх до мети.

Аналіз науково-методичної літератури свідчить про те, що рухливі ігри є одним з найбільш ефективних і адекватних засобів фізичної культури. Вони відіграють освітню, оздоровчу та виховну функції, сприяють збільшенню раціональної рухової активності, покращують рівень фізичного розвитку, рухової підготовленості та стан здоров'я студентів. Рухливі ігри виконують важливу роль у формуванні у них особистісно-суспільних та морально-вольових якостей [10, с. 7-14].

Завдання шкільного вчителя фізичної культури, тренера, педагога-організатора з позакласної роботи – чітко уявляти, що гра – одна із форм організації дітей та підлітків, спрямована на зміцнення здоров'я, підвищення їхньої рухової активності, працездатності, загартовування організму, формування рухових здібностей. У системі підготовки майбутніх фахівців для галузі фізичного виховання спорту і здоров'я людини вони займають провідне місце, щоб розширює й поглиблює їх професійну підготовку.

Цінність ігрового методу полягає в тому, що освітня, розвиваюча й виховна функція в ігровій діяльності діють у тісному взаємозв'язку. Гра як метод навчання на нашу думку організовує, розвиває студентів розширює їх пізнавальні можливості і виховує особистість.

Яскравим прикладом ігрової позиції вчителя є діяльність А.С. Макаренка, який писав: «Є ще один важливий метод – гра. Треба зазначити, що між грою і роботою немає такої великої різниці, як дехто думає... В кожній гарній грі є насамперед робоче зусилля та зусилля думки...» [10, с. 9].

Сучасна система фізичного виховання передбачає широке використання рухливих ігор, які є одним з основних засобів підвищення рухової активності студентів, формування позитивної мотивації до навчальної діяльності та виховання моральних, естетичних і вольових якостей особистості.

Метою нашого дослідження є визначення дієвого впливу ігрових технологій на підвищення мотивації майбутніх учителів фізичної культури до навчальної діяльності. Відповідно до мети були поставлені наступні **завдання**:

- здійснити теоретичний аналіз сучасного стану проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури;

- визначити рівень мотивації студентів до пізнавальної діяльності та основні чинники її підвищення;

- обґрунтувати ефективність застосування ігрових технологій у фаховій підготовці студентів факультету фізичного виховання.

Для ефективності експерименту і підвищення якості навчального процесу нами

було визначальним поєднання в ігровій діяльності студентів двох дуже важливих факторів: з одного боку, навчально-практична діяльність (розвиток фізичних якостей, професійно-практичних компетенцій), а з іншого боку – виховна діяльність (формування морального і естетичного задоволення від цієї діяльності, поглиблене пізнання навколишнього середовища). Все це в кінцевому підсумку сприятиме підвищенню мотивації до навчання особистості студентів в цілому.

Виклад основного матеріалу.

З метою сприяння комплексному і ефективному розв’язанню завдань професійного становлення майбутніх учителів фізичної культури і використання для цього потенціалу взаємодії викладача і студента, використовуючи педагогічну майстерність і педагогічну техніку нами в процесі викладання дисциплін професійної і практичної підготовки були запроваджені комплекси ігрових інновацій. Метою даної методики проведення занять було підвищення у студентів мотивації до навчальної діяльності, формування у них засобами рухливих ігор умінь узагальнювати педагогічні ситуації і комбінувати їх, що у подальшому сприятиме їх готовності до позакласної роботи з учнями початкової.

Для визначення рівня мотивації студентів до навчальної діяльності і готовності їх до педагогічної практики нами на констатувальному етапі дослідження було проведено анкетування за методикою, в якому взяли участь студенти четвертого (64 чол.) курсу факультету фізичного виховання.

Дане анкетування дозволило оцінити ставлення студентів до навчання, виявити рівень їх мотивації до професійної діяльності та міжособистісні стосунки з одногрупниками. Так, 84% студентів з задоволенням навчаються на факультеті фізичного виховання і лише 16% – ні; 21% респондентів з побажанням відзначили необхідність збільшення часу на відпочинок – перервами між заняттями, 79% – проти. Більшість опитуваних часто спілкуються з батьками про навчальний процес в університеті (56%), але 44% – байдужі. Приємно, що немає жодного студента, котрий не спілкувався б з батьками про навчання. На питання «Ти бажаєш, щоб у тебе були менш вимогливі викладачі?», 56% студентів зазначили «не бажають», 33% - «не визначились з відповіддю» та 11% – «бажають». Більшість респондентів мають багато друзів в групі (62%), що свідчить про комунікативність студентів та бажання пізнавати один одного та 38% – мають декілька друзів. На питання «Тобі подобаються твої одногрупники?» 100% студентів відповіли «так».

В результаті запропонованого опитування студентів та вивчення рівня їх успішності з циклу дисциплін професійної і практичної підготовки було визначено, що більшість студентів (56%) мають добру стійку мотивацію. Вони орієнтуються в навчальних ситуаціях, але менше проявляють себе при відповідях на питання. 21% студентів мають позитивне ставлення до навчання, але більше надають перевагу позааудиторній діяльності. Такі студенти частіше відвідують університет з метою спілкування з друзями, викладачами. Пізнавальні мотиви у таких студентів сформовані в меншій мірі, навчальний процес їх мало приваблює. 23% студентів мають низький рівень мотивації. Студенти неохоче відвідують університет, вважають за краще пропускати заняття. Під час занять часто займаються сторонніми справами. Відчують серйозні труднощі у навчальній діяльності. Перебувають у стані нестійкої адаптації до навчального процесу університету. Дані про рівень мотивації студентів до навчальної діяльності на констатувальному етапі зображені в таблиці 1.

Таблиця 1.
Рівень сформованості мотивації студентів до навчальної діяльності на констатувальному етапі експерименту

Групи	Високий рівень(%)	Середній рівень (%)	Низький рівень(%)
ЕГ (41 гр.)	56	21	23
КГ (42 гр.)	57	19	24

Для підвищення мотивації студентів до пізнавальної діяльності в навчальний процес студентів був впроваджений комплекс ігрових технологій. Нами було визначено, що він має достатню перевагу перед іншими засобами проведення занять і стоїть на вищому щаблі інтересів студентів.

Розроблена нами методика проведення занять заснована на переважному використанні рухливих ігор різної інтенсивності і спрямована на комплексний розвиток фізичних якостей та вдосконалення професійних навичок студентів. Підбір ігор проводився відповідно до завдань та частин уроку (див. табл. 2).

Ігрові технології ми класифікували на чотири групи згідно ступеню їх впливу та інтенсивністю:

1. Ігри помірної інтенсивності. Режим виконання ігрових дій цієї групи сприяє розвитку аеробно-анаеробного механізму енергозабезпечення та вдосконалення витривалості.

2. Ігри середньої інтенсивності. Характер і тривалість виконання ігрових дій супроводжується анаеробно-гліколітичним енергозабезпеченням м’язової діяльності та сприяє вдосконаленню спеціальної витривалості.

Таблиця 2.

Експериментальні ігрові технології в навчальному процесі		
Частина заняття	Завдання частини заняття	Відповідні рухливі ігри
Вступна частина	Загальна розминка (загальна та спеціальна фізична підготовка). Підготовка організму до виконання основних завдань заняття. Підвищення емоційного стану студентів.	«Хто швидше встане в коло», «Швидко встати в колону», «Зоопарк», «У ведмедя у бору», «Мишоловка», «Карусель», «Шишки, жолуді, горіхи», «Зміна місць», «Порожнє місце», «Ліс, болото, море», «Космонавти», «Покатай м'яч», «Сніжки», «Бій півнів», «Швидкі передачі», «Політ м'яча».
Основна частина	Навчання руховим діям згідно теми заняття. Удосконалення вмій та навичок. Закріплення нових рухових дій.	«Наздожени свою пару», «ловишка, бери стрічку», «ловишка з м'ячем», «Лінійні естафети», «Комбіновані естафети», «День-ніч», «Виклик номерів», «Салки прості», «Салки з виручкою», «Дзеркало», «Зустрічна естафета», «Посадка картоплі», «Естафета звірів», «Догонялки», «Гонка з вибуванням», «Вовк у рові», «Вудка», «Стрибки по купинах», «Парашутисти», «Перестрілка», «Стрибки по смужках», «Ми - веселі хлопці!», «Тягни в коло», «Перестрибни струмок».
Заклучна частина	Відновлення систем організму студентів, приведення до стану спокою, нормалізація дихання та ЧСС.	«Клас, струнко!», «Заборонене рух», «Карлики і велетні», «Овочі та фрукти», «Вірний поворот», «Фарби», «Море хвилюється».

3. Ігри високої інтенсивності. Виконання ігрових дій спрямовується на розвиток кардіореспіраторної функції (анаеробно-алактатного енергозабезпечення), пов'язаних з проявом різних видів витривалості.

4. Ігри низької інтенсивності. При цьому функції організму спрямовані на аеробне енергозабезпечення м'язової діяльності.

Рухливі ігри застосовувалися в різних частинах занять. Так, у вступній частині використовувались ігри з метою організації студентів, виконання загальної та спеціальної розминки, підготовки організму до виконання основних завдань уроку та підвищення емоційного стану студентів (20% від загального часу відведеного на заняття). Ігри мали помірний характер інтенсивності. В основній частині використовувались поєднання рухливих ігор та ігрових вправ згідно теми заняття, з метою вивчення, закріплення та удосконалення нових рухових дій (до 50% часу заняття). Застосовувались ігри середньої та високої інтенсивності. Заклучна частина була представлена використанням ігор та ігрових вправ низької інтенсивності для зниження активності та фізіологічного навантаження студентів, приведення організму в стан спокою (приблизно 10% часу заняття).

Після впровадження комплексу ігрових методик в навчальний процес студентів та з

метою перевірки її ефективності нами був виявлений індекс задоволеності студентів, який визначався за формулою:

$$I = (a(+1) + b(+0,5) + c(0) + d(-0,5) + e(-1)) : N,$$

де а (+1) – максимум задоволеності; b (+0,5) – задоволеність в цілому; с (0) – невизначене і байдуже ставлення; d (- 0, 5) – незадоволені; е (- 1) – максимум незадоволеності; N – кількість опитуваних.

Так, для експериментальної групи:

$$I = (21(+1) + 8(+0,5) + 1(0) + 0(-0,5) + 0(-1)) : 30 = 0,84$$

Це свідчить про те, що студенти на 84% задоволені впровадженням методики ігрових технологій на заняттях професійно практичного циклу дисциплін. З'ясовано, що рівень сформованості мотивації у студентів експериментальної групи (41 гр.) покращився на 18% (дивись табл. 3).

Таблиця 3

Рівень сформованості мотивації студентів до навчальної діяльності за умови впровадження ігрових технологій

Група	Високий рівень (%)	Середній рівень (%)	Низький рівень (%)
ЕГ (41 гр.)	74	15	11
КГ (42 гр.)	62	16	22

Висновки. Цілеспрямованість студентів і доцільність їх поведінки при досягненні наміченої мети потребували широкого вибору дій, вимагали прояву творчих здібностей, активності, ініціативи. Така широта використання можливостей, яка виражалася у самостійності і відносній свободі дій студентів, пов'язана з яскравим проявом емоцій. Все це з методичної точки зору характеризує рухливу гру як багатоплановий, комплексний по впливу, педагогічний засіб виховання. Комплексність виражається у формуванні рухових навичок, розвитку і вдосконаленні життєво важливих фізичних, розумових і морально-вольових якостей.

Таким чином, використання комплексу ігрових технологій на заняттях підвищило якість фахової підготовки, мотивацію студентів до навчальної діяльності, урізноманітнює зміст занять, значно підвищило їх моторну щільність і інтенсивність, забезпечило інтенсифікацію навчального процесу, у зв'язку з цим дане наукове дослідження потребує подальших наукових розвідок.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Занюк С.С. Психологія мотивації: Навч. Посібник / С.С. Занюк – К.: Либідь, 2002. – 304 с.
2. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы/ Е.П. Ильин. – Санкт-Петербург, 2000. – 512 с.
3. Конохов Н.И. Словарь-справочник по психологии/ Н.И. Конохов. – М., 1996. – С. 81
4. Кравцова Л.М. Развитие готовности будущего учителя физической культуры к внеурочной деятельности со школьниками :дис. ... кандидата пед.

наук : 13.00.08 / Кравцова Лариса Михайловна. – Челябинск, 2010. – 184 с.

5. Платонов К.К. Краткий словарь системы психологических понятий. М.: Высшая школа, 1984. – С. 71

6. Радул В.В. Основи професійного становлення особистості сучасного вчителя. Навчальний посібник / Радул В.В., Кравцов В.О., Михайліченко І.М. – Кіровоград: Поліграфічно-видавничий центр ТОВ «Імекс ЛТД», 2007. – 252 с.

7. Рацул А.Б. Педагогіка: опорний конспект/Анатолій Борисович Рацул. – Кіровоград: Поліграфічно-видавничий центр ТОВ «Імекс-ЛТД», 2005.– 348 с.

8. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: Учеб. пособие/ С.Д. Смирнов. – М.: Изд. центр «Академия», 2001. – 304 с.

9. Стасенко О.А. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи :дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Стасенко Олександр Анатолійович. – Кіровоград, 2010. – 275 с.

10. Фізкультурно-оздоровча робота в початковій школі / [упоряд. Г.І. Зюков]. – Х.: Вид-во «Ранок», 2009. – 224 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Мельник Анастасія Олександрівна – аспірантка III року навчання кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання факультету фізичного виховання КДПУ ім. В. Винниченка

Коло наукових інтересів: професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури.

УДК 378.147

THE ROLE OF INFORMATIONAL TEACHING AND LEARNING ENVIRONMENT IN THE SYSTEM OF TRAINING FUTURE ECONOMISTS

Valeriy MYTSENKO (Kirovohrad)

The saturation of information technologies in all spheres of professional education imposes its specificity on the formation of social and cultural type of a student that will acquire such core characteristics as competitiveness, competence, mobility, ability to select and assimilate information, fluency in the profession at the level of international standards of informational society.

The formulation of the problem entails redefining informational essence of professional education and its categorical apparatus. Not accidentally the sphere of pedagogical science takes in virtual, information, communication and computer technologies.

Informational teaching and learning environment is to a certain extent a new term in education. In this case the process of education should embrace everything around to encourage the process of learning (walls, ceiling, sounds etc).

Complex provision of educational activity in the structure of informational teaching and learning environment at organizational, informational, technological and institutional levels is quite a difficult task.

While making an attempt to functionally combine informational and educational systems a whole complex of problems arises: